

Gibalno oviran učenec v 3. razredu

Polona Vučko, Osnovna šola Trzin

Članek opisuje učenca s posebnimi potrebami, ki obiskuje večinsko šolo. Ti učenci so vključeni v program s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo ali so usmerjeni v prilagojen program z enakovrednim izobrazbenim standardom in se izobražujejo v posebnem zavodu. Delam kot defektologinja v osnovni šoli in nudim dodatno strokovno pomoč. Ugotovila sem, da različne oblike pomoči zahtevajo fleksibilnost organizacije pouka in učiteljev ter predvsem dobro povezovanje pedagoških, svetovalnih in drugih delavcev v šoli, čemur sledi sodelovanje s strokovnjaki iz zunanjih institucij.

Ključne besede: integracija, inkluzija, defektolog, spastična oblika cerebralne paralize, diplegija

V strokovni literaturi najdemo različne termine, s katerimi opisujemo vključevanje otrok s posebnimi potrebami v redne šolske ustanove. V zvezi s tem uporabljamo izraza integracija oziroma inkluzija.

Pod pojmom integracija razumemo življenje v neki skupini, v katero je otrok sprejet. Preprosta »fizična« integracija je prvi korak in tudi cilj, da se otrok s posebnimi potrebami vključi v skupino kot vsi drugi in postane sestavni del okolja, v katerem nihče ne doživlja občutka drugačnosti. Prizadeva si samo za to, da bi otrok dosegal predpisane minimalne standarde znanja, branja, pisanja, računanja in se prilagodil socialnemu okolju ter oviram, ki mu otežujejo gibanje v njem.

Inkluzija pa omogoča vsakemu posamezniku, da sodeluje, kolikor zmore, da je enakovreden, sprejet in priznan in da se sam čuti odgovornega. Doseganje povprečnih dosežkov ni temeljni pogoj za vključitev v šolsko in širše socialno okolje. Posamezniku ponudimo nalogo, ki jo zmore opraviti, kar pa terja prilagoditve, zato ne morejo vsi učenci reševati enakih nalog na enak način in z enakimi učnimi in tehničnimi pripomočki ter v enakem časovnem obdobju.

V Sloveniji je bila z Zakonom o osnovni šoli (1996) dana možnost za razvoj inkluzije, vendar se sprememb lotevamo zelo previdno. Posebno pozornost učitelji in strokovni delavci namenjajo rizičnim skupinam otrok. To so učenci, ki živijo v revščini, učenci, ki imajo posebne potrebe, Romi, otroci iz drugojezičnih okolij itd.

Vključevanje otrok s posebnimi potrebami se začne uresničevati, ko jih učitelji zares sprejmejo v svoj razred, šolo in ko jih sprejme širše družbeno okolje. Navedla bom nekaj pozitivnih in negativnih dejavnikov, povezanih z vključitvijo otrok s posebnimi potrebami.

Pozitivni dejavniki:

- učenec s posebnimi potrebami obiskuje šolo v svoji bližini; ni se mu treba voziti v oddaljeno šolo;
- njegovi sošolci bivajo v njegovi sošolski;
- sošolci vključenega učenca imajo možnost razvijati odnos do oseb s posebnimi potrebami in spoznavati drugačnost;
- učencu se uresniči pravica do šolanja skupaj z vrstniki.

Negativni dejavniki:

- učenec sedi v razredu, kjer so vsi učenci v povprečju učno uspešnejši od njega;
- učenec ima dodatno strokovno pomoč, ki jo izvaja specialni pedagog, največ pet ur tedensko; za učence z nižjimi intelektualnimi sposobnostmi je ta strokovna pomoč nezadostna, saj kljub temu, da vložijo ogromno energije in časa, ne dosežejo pričakovanega znanja;
- učenec je pod pritiskom staršev, ker ne pokaže ustreznega učnega uspeha.

Integracija ali inkluzija pomenita bistveno več kot le »biti zraven«. Naša družba na žalost še ni zrela za sprejemanje drugačnosti in »biti zraven« ni vedno sprejeto z odobravanjem.

Pred tremi leti smo v prvi razred Osnovne šole Trzin sprejeli Miha. Zaradi varovanja osebnih podatkov je njegovo ime izmišljeno. Učenec, katerega vključitev bom opisala, sodi v skupino otrok s posebnimi potrebami, in sicer med gibalno ovirane. Od rojstva ima spastično obliko cerebralne paralize III. stopnje. Prisotna je spodnja diplegija, kar pomeni, da so prizadete noge, pa tudi funkcionalnost leve roke je nekoliko slabša.

Cerebralna paraliza je neprogresivna okvara motoričnih funkcij. Gre za prizadetost ali poškodbo enega od treh bistvenih področij možganov, ki sodelujejo pri kontroli gibanja ter drže. Zdravljene pri CP ni mogoče, ker je okvara dokončna, vendar pa na posledice bolezni lahko vplivamo tako, da otroka ves čas spremljajo v nevrološki ambulanti in da redno obiskuje fizioterapije. Najpomembnejše je, da delo z njim poteka v tinskem sodelovanju. Ključno vlogo ima učitelj, saj samo on lahko poskrbi za inkluzivno ozračje, za ustrezne prilagoditve poučevanja in preverjanja znanja v razredu. Vse to pa zmore le s pomočjo šolskega tima (ravnatelja, svetovalnih delavcev in drugih učiteljev). Šolski tim mora učitelja podpirati in ga okrepiti, dajati mu mora strokovno podporo in pomoč pri reševanju težav, mu svetovati na vseh stopnjah vključevanja in razumeti stiske, s katerimi se srečuje.

Miha sodi med težje gibalno ovirane učence, zato ima v skladu s Pravilnikom o normativih in standardih (14. člen) ves čas bivanja v šoli spremljevalko. Samo 20 % otrok s cerebralno paralizo nima duševnih motenj, in Miha je med njimi. Vključen je v program prilagojenega izvajanja, zato mu je zagotovljena dodatna strokovna pomoč defektologa v obsegu treh ur na teden.

Pri vključevanju učenca smo se vsi dobro zavedali, kako odgovorna naloga je to, zato smo se že spomladi začeli pripravljati na njegov prihod. Miha je prišel v šolo iz vrtca, s skupino otrok, s katerimi se je dobro razumel.

Sprva nas je bilo malo strah, kako bo sprejel šolo in vse nove obveznosti. Zavedali smo se, da bodo potrebne prilagoditve; da bi bila inkluzija uspešna, je treba ustvariti pogoje za dobro sodelovanje. Ker sodi Miha med gibalno ovirane, smo morali odstraniti ovire, ki bi mu onemogočale dostop do razreda.

Vse potrebne pripomočke za njegovo delo smo si priskrbeli iz vrtca (stol, miza, tricikel, nedrseče podloge). Težave v zvezi s toaletnim prostorom, dvigalom v šoli ter klančino pred vhodom smo rešili že pred njegovim prihodom v šolo. Kmalu pa so se pojavile težave pri sedenju na stolu. Miha je ves čas drsel navzdol, ni mogel pisati (premajhna površina) in zato je bilo njegovo sodelovanje pri pouku zelo moteno. Ugotovili smo, da sta stol in miza neustrezna.

Za pomoč smo prosili Mihovo fizioterapevtko iz zdravstvenega doma. Svetovala nam je nakup stola Zupan, na katerem je položaj medenice bolj stabilen, zato Mihu

ni treba ves čas loviti ravnotežja. Ravnatelj je v sodelovanju z občinsko skupnostjo hitro poskrbel za nakup potrebne opreme.

Naj omenim, da smo naleteli na veliko podporo tudi v okolju, saj je že v vrtcu tricikel doniralo zasebno podjetje iz Trzina, pozneje, ko je postal za Miha premajhen, so podarili novega. Poleg tega Miha obiskuje podaljšano bivanje. To zaradi lažje organizacije in prilagoditev (stol, miza, šolske potrebščine) poteka v istem prostoru kot pouk. Deček se po razredu in drugih šolskih prostorih giba s pomočjo hodulj, na igrišču, v telovadnici ter na krajših sprehodih uporablja tricikel, na daljše sprehode pa ga peljemo v transportnem vozičku.

Miha je vključen v vse dejavnosti, ki potekajo v okviru pouka, in sodeluje v njih. Zelo uspešen je pri matematiki, saj je na letošnjem šolskem tekmovanju zasedel četrto mesto. Udeležil se je tudi šahovskega tekmovanja, na katerem je skupaj z ekipo, katere član je bil, dosegel drugo mesto. Na medaljo je bil zelo ponosen. Likovni pouk pa mu ni všeč, zlasti ne striženje, ker je pri tem nespreten.

Pri delu z Mihom namenjam velik poudarek medsebojnim odnosom med vrstniki v razredu. Zanima me sprejemanje drugačnosti, zato sem izdelala sociogram. Rezultati so bili pričakovani. Dečka so v razredu dobro sprejeli, ima prijatelje in ni osamljen. Sošolci zanj lepo skrbijo, mu pomagajo in tudi sam jih zna prositi za pomoč. Sociogram je še dodatno potrdil veljavnost moje hipoteze o sprejemanju drugačnosti.

Za konec bi navedla še nekaj razlogov, ki so me pripeljali do razmisleka o sprejemanju drugačnosti. Težavo pri integraciji bi lahko predstavljal dečkov prijem. Sošolci so večkrat potožili, da je njegov dotik oziroma prijem boleč (vščip). Omenila bi tudi njegovo vedenje pri daljši odsotnosti stalne spremljevalke. Do oseb, ki jih ni poznal, je bil včasih nesramen in žaljiv.

V šoli razmišljamo že o naslednjem šolskem letu, saj bo šel Miha v 4. razred in bo deležen nekaterih sprememb. Dobil bo novo učiteljico; vhod v razrede II. triade je drug, zato smo tam že naredili novo klančino.

Da bi za otroke z drugačnimi potrebami ustvarili primerno okolje, pa moramo imeti dodatna znanja o delu z otroki s posebnimi potrebami, zgolj materialni pogoji namreč niso dovolj. Na šoli mora biti učenec sprejet, in to ne le v svojem razredu, ampak pri vseh učencih, sprejeti ga morajo tudi vsi učitelji in delavci na šoli.

Vsi strahovi in dvomi, ki so porajali ob Mihovi vključitvi na našo šolo, so že zdavnaj minili. Vemo, da je prav, da je vključen, kar se kaže v njegovem napredku ter vsakodnevnih srečanjih z njim: vedno je dobre volje in nasmejan.

Literatura

Vrlič Danko, A. 2005. *Gibalno ovirani otroci z nevrološko poškodbo v vrtcu in šoli*. Maribor: Svetovalni center za otroke, mladostnike in starše Maribor.